

**Oktober 2009-mit september 2010-mut
nunani avannarlerni
naalackersuinikkut Naalackersuisut
ingerlatsinerat
pillugu nassuiaat**

Aningaasaqarnermut Naalackersuisoq

UD j.nr. 08.19-09

1. Aallaqqaasiut

Nunat avannarliit suleqatigiinneranni peqataanermut Kalaallit Nunaata suliniutissai siulliit UKA 2009-mi Naalakkersuisunit saqqummiunneqarput. Tamatumani siunertaasimavoq nunat avannarliit suleqatigiinni ilaasortaanikkut nunarsuup ilaani immikkoortumi suliniutitigut toqqammavissalior-nissamut peqataaqataanissaq. Suliniutissat Inatsisartunit ilassilluarneqarput, Naalakkersuisullu neri-utigaat suleqatigiilluarneq matumani tunngavilerneqartoq ukiuni aggersuni annertusineqarumaartoq.

Nunat avannarliit suleqatigiinni peqataaneq makkuninnga tunngaveqarpoq:

Siullermik Naalakkersuisut anguniagaraat Helsingforsimi isumaqatigiissut naapertorlugu Nunat Avannarliit Suleqatigiiffigisaanni nunarsuup ilaani immikkoortumi suleqatigiinnermi malunniuteqarnissaq.

Aappaatut nunarsuup ilaani immikkoortumi suleqatigiinnermi aqqissuulluugaasumik peqataa-soqassatillugu nunatsinni akisussaasutut naalakkersuisutut suliasartik Naalakkersuisut akueraat. Tamanna naalakkersuinikkut suliatigullu pimoorussilluni peqataanikkut ingerlanneqassaaq.

Pingajuattut nunani allani suleqatigiiffinni pisortallu suliffeqarfiini Kalaallit Nunaata soqutigisaanut iluaqutaasussanngorlugu nunat avannarliit suleqatigiinnerat Naalakkersuisunit atorluarniarneqarpoq.

Sisamaattut nunat avannarliit ataatsimoortumik aalajangiisarnerannut sunniuteqarsinnaaneq kalaal-linullu iluaqutaasarnerat pitsaanerulersinniarlugu nunat avannarliit aamma nunat killiit avannarliit suleqatigiinnerani Kalaallit Nunaanni inatsisartutigut sinniisut peqatigilluarlugit Naalakkersuisut suleqataaniarput.

1.1. 2010-mi Nordisk ministerráðianni Siulittaasoqarfik

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa oktober 2009-mi Stockholmimi ataatsimiinneranni Danmarkip 2010-mi siulittaasuunermini suliniutissani saqqummiuppai. Suliniutissanut quleqataavoq ”Nunat Avannarliit Siumukartut”. Ilaatigut sammineqarput nunat avannarliit akornimminni suleqatigiinnerat ilaatigullu nunanut allanut naleqqiullugu Nunat Avannarliit, tassunga minnerunngitsumik ilaalluni nunarsuarmioqatigiit susassareqatigiikkiartorerat.

Kalaallit tungaannit suliniutinut ilaasunik immikkoortunik arlalinnik Naalakkersuisut pingarti-taqarput. Siunertaq pingarneq tassaasimavoq nunat avannarliit suleqatigiinneranni Atlantikup Avannaa nukittorsassallugu. Taamaattumik Nunat Avannarliit kimmuk saniliinik – Canadami naala-gaaffiup immikkoortui atlantikumut sineriallit aamma Nunavut - suleqatigiinnerup ineriartortinnis-saa immikkut pingartinneqarsimavoq. Suleqatigiinnissap annertusineqarnissaanut periarfissat pillu-git Nordisk Ministerráðimi allattaanerup canadami nunanut allanut ministerimik ataatsimeeqateqar-nerani taamaattumik Kalaallit Nunaannit sinniisq december 2009-mi peqataavoq. Angalanermi tassani aamma New Foundlandimi/Nova Scotiaministerit attuumassuteqartut kiisalu Nunavut Ottawami aallartitaat peqataapput. Taamatut suniuteqarneq ukiup ingerlanerani kalaallit siulit-taasuuffigisaannik suliniummik malitseqarpoq, taamatut suleqatigiinnermut nalinginnaasunik na-joqqutassiornissamik siunertaqartoq. Naalakkersuisut angusaqarluarfigerusutaat tassaavoq ”Atlanti-kup avannaani Suleqatigiiffiup” NORA-p ineriartornermi tassani ukiuni aggersuni pingaaruteqarlu-

ni inissimalernissaa. Canada peqatigalugu ataatsimut suliniuteqarfigisanut tapersersuinissamut Nordisk Ministerrådip missingersuutai aamma 2011-mi aningaasanik annikitsumik imaqassapput. Naalackersuisut neriuutigaat ataatsimiinnissamut tulliuttumut atatillugu sulinermi tassani angusat pillugit Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa siulittaasoqarfiat ilisimatineqarumaartoq.

2. Nalinginnaasumik nunat avannarliit suleqatigiinnerat

2.1. Nunat Avannarliit nunarsuarmioqatigiit susassareqatigiikkiartorneranni sulinerat

Suleqatigiinnermut ministerit aamma ukiumi qaangiuttumi nunarsuarmioqatigiit susassareqatigiikkiartornerani suliniutit nukittorsarnissaat pillugu statsministerit aalajangersimanerat malitseqartinneqarnissaa pingaarnertut salliutissimavaat. Nunarsuarmioqatigiit susassareqatigiikkiartornerannut immikkoortitat tamarmiusut Nordisk Ministerrådip missingersuutaanni ukioq manna 70 million kr.-iupput. Tassani pingaaruteqartoq tassaavoq nunat avannarliit ilisimatusarnikkut sallahsatut suliniutaat. Suliniummi tassani aningaasanik taakkuninnga aningaasalersorneqartuni pilersaarutini aalajangersimasuni Pinngortitaleriffik aamma peqataavoq.

Nunat avannarliit nunarsuarmioqatigiit susassareqatigiikkiartorneq pillugu oqallittarfiat danskit statsministeriannit aquneqarluni majip qaammataani Danmarkimi ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaat Naalackersuisunit aamma namminersortut sinniisuannit peqataatitaqarpoq. Isumasioqatigiinnermi sammeneqartoq tassaasimavoq ”Nukissiuutit Avatangiisinullu innarliinngitsumik Ineriartorneq”.

Tamatuma kingorna nunani avannarlerni statsministerit tamatumunnga malitseqartitsinissamut nukissiornermut ministerit suliassinneqarput, immikkoortunilu inukitsuni nukissiuutitugit pilersuinissamut periarfissanik allanik ineriartortitsinermik kalaallit salliutitsinerat oqaluserisassani qullersaatinneqarluni. Kalaallit nunaanni ineriartornerup malunnartinneqarnissaa aamma periarfissaavoq, ukiuni aggersuni innaallagissiornikkut pilersuinerup 70%-ia erngup nukinganeersuussalluni.

Naalackersuisut aamma nunat issittormiut ataatsimeersuarnerat, Nordisk Ministerrådimit 2008-mi Ilulissani ingerlanneqartup, malitseqartinnissaa annertuumik sulissutigisimavaat, tassani ilaatigut EU-mik suleqatigiissutigineqarsinnaasut sammisat arlallit saqqummiunneqarlutik. Anguniagaq tassaavoq suleqateqarneq EU-milu isumalluutit nunani issittuni suliniutit naammassineqarnissaannut ministerrådinit assigiinngitsunit atorneqassasut. Sulineq taanna Issittormiut Siunnersuisoqatigiivini Naalagaaffeqatigiit siulittaasoqarfiannit ataqatigiissarneqarpoq.

2.2. Nordisk Ministerrådimi issittoq pillugu naalackersuinikkut ingerlatsineq

Malitseqartitsineq pivoq 2010-mi Nordisk Ministerrådi Issittoq pillugu ataatsimeersuartitsineratigut, ”Arctic – changing realities”, majip qaammataani Københavnimi ingerlanneqartoq. Taanna EU kommissionimik isumasioqatigiissitsinermik malitseqartinneqarpoq, ukiaq manna Bruxellesimi ingerlanneqartoq. Ataatsimeersuarnermi sammisaaq pingaarneq tassaasimavoq Issittumi ingerlatsineq, nunallu issittup annertunersaanut ingerlatsinikkut akisussaasunit inunnit nunanilu aquneqarluni tamanna atasinnaasumik qanoq ingerlanneqarsinnaanersoq. Naalackersuisunut pingaaruteqartut anguniagaavoq isumasioqatigiineq taanna, Nordisk Ministerrådip aallartissimasaanik, nunami issittumi ingerlattanut EU-p pimoorussilluni suleqataalerneranik kinguneqarumaartoq.

Københavnimi ataatsimeersuarnermi Naalakkersuisunut ilaasortamit Maliina Abelsenimit erseqqis-sarneqarpoq Issittoq taamaallaat nuna isumalluuteqarfiunngitsoq imaluunniit nunaasoq sunnertiasu-mik pinngortitaqartoq, taamaattumik qaasuitsup killeqaffiata kujataani naalagaaffinnut soqutigi-nartuulluni. Issittoq nuna tassaavoq inunnit najugaqarfingineqartoq, atasinnaasumik ineriartortitsiner-mut tunngaviit nalinginnaasut naapertorlugit kulturiminnik inuiaqatigiinnillu ineriartortitserusuttut.

2.3. Atasinnaasumik Ineriartortitsineq pillugu Nunat Avannarliit Suleqatigiinnerat

Atasinnaasumik Ineriartortitsineq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerat maannakkut Naalak-kersuisunit salliutinneqarpoq. Tamatuma inerneraa Nordisk Ministerrådi suleqatigalugu nunat avan-narliit ukiumoortumik isumasioqatigiinnerat februarimi Katuami Naalakkersuisunit ingerlanneqar-mat. Naalakkersuisunut ilaasortap Palle Christiansenip isumasioqatigiinnermi sammisassat pillugit ammaanermi erseqqissaatigaa Naalakkersuisut suliniutaat arlallit Atasinnaasumik Ineriartortitsi-nermut tunngavinnik tunngaveqartut, nunarsuarmioqatigiit 1992-mili Rio-mi isumaqatigiisummut tunngavilersuutigisimasaat. Tamanna Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliarsu-armi angallanermullu tunngasumi sulineri atuuppoq. Peqatigisaanillu atuulluni Naalakkersuisut aallaqqaataaniilli malunnartissimammassuk ”uumasut kinguaassioqqinnissamut tunngavissaannik qulakkeerinnittumik siunissamilu ungasinnerusumi iluaqutigineqarnissaannik periarfissiisumik pisuussutit uumassusillit taamaallaat iluatigineqassasut.”

Bhutanip nammineq kulturianit aallaaveqartumik atasinnaasumik ineriartortitsinermik nunap suliaa-nut Bhutanimi tunngavigineqartumut ”Nunamut tamarmiusumut iluanaarutaasoq” pillugu Bhutani-mi najoqqutarineqartoq isumasioqatigiinnermi peqataasunut saqqummiunneqarpoq. Tassani takutin-neqarpoq nunap nammineq kulturikkut aningaasarsiornikkullu tunngavii aallaavigalugit atasin-naasumut iliuusissaliornissaq ajornanngitsoq.

Isumasioqatigiinnermi Nunami Avannarlermi suleqatigiinnermut finlandimiut ministeriat saqqum-miussaqqarpoq, tassani takutinneqarluni atasinnaasumik ineriartortitsinermik Finlandi qanoq aaqis-suussaasumik sulisoq. Taamatut ingerlatsineq pingaarnertigut iliuusissamik aallaaveqarpoq naalak-kersuisunit akuerineqarsimasoq, inuinaalli qanimut oqaloqatiginerisigut pilersinneqarsimasoq.

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq isumasioqatigiinnermi naggataarutaasumik oqaaseqarnermini oqaatigaa isumasioqatigiinnermi saqqummiussarpassuarnit isumassarsiat sulinerup ingerlaqqinnera-ni atorneqarumaartut. Tassa Bhutanimiit oqaluttuaq, minnerunngitsumillu ”finlandimi iliuuseq sukumiisumik misissoqissaarneqassalluni”. Atasinnaasumik ineriartortitsinermut oqartussaaffim-mi akisussaaffiup Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmi inissisimatillugu Kalaallit Nunaan-ni atasinnaasumik ingerlatsinissamut Naalakkersuisut sulinertik ingerlateqqinniarpaat, taamaalilluni tamanna pillugu siunnersuut siulleq 2012-mi pigineqalissalluni – atasinnaasumik ineriartortitsineq pillugu FN-ip Rio-mi 1992-mi ataatsimeersuarneranit ukiut 30-it qaangiuttullu.

2.4 Nunat Avannarliit Avataani ”Nunat Avannarliit Suliniutaat”

Suleqatigiinnermut ministerit ataatsimiinnertik Litauenimi Vilniusimi februarimi ingerlappaat, peri-arfissarlu iluatsillugu European Humanities University-mi (EHU) ilinniartitsisut ilinniagaqartullu naapillugit. Universiteti taanna Hvideruslandimiit qimarngusuvoq, Vilniusimilu pilersinneqarnera-nut ilaatigut pissutaalluni Nordisk Ministerrådimiit annertuumik aaqqissuussinikkut tapersorsor-neqarsimanera. Universiteti EU-mit, Nordisk Ministerrådimit, USA-mit europamilu nunanit arlalin-nit tunissutisianit aningaasalorsorneqarpoq. Universitetimut tapiissutit nunani, siusinnerusukkut

Sovjetunionimut ilaasimasunut, tamat oqartussaaqataasussanngorlugit ineriartornerisa siuarsarnerinut nunani avannarlerni nunat tungaanniit tigussaasumik suliniutitut isigineqassapput.

Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq aamma majip qaammataani University of Albertami issittoq pillugu isumasioqatigiinnermi nunat avannarliit suleqatigiinnut sinniisuuvoq, tassani nunat avannarliit suleqatigiinnerat Naalakkersuisut nunat allat pillugit naalakkersuinikkut ingerlatsineranni pingaaruteqartut saqqummiunneqarluni. Peqatigisaanik Canadap suleqatigisassatut Nordisk Ministerrådimut saqqummiunneqarpoq, issittumi, aamma canadami nunap immikkoortui, Davisstrædemí aamma Atlantiku avannaanut sineriaqartut aamma Nunavut eqqarsaatigalugit.

Shanghai-mi nunarsuaq tamakkerlugu saqqummersitsinnermut Kalaallit Nunaat piffissaagallartillugu nalunaarsimangilaq, ullorli 25. junimi ”Nordisk – Kinesiske Energi og Klimadag”-eqartitsinnermut atatillugu Kalaallit Nunaat Kinami saqqummiussaqaarnissaminut nunat avannarliilli suleqatigiit periarfissiillutik. Tassani erseqqissarneqarpoq atasinnaasumik nukissiuutitigut iluaquteqarnermik Kalaallit Nunaata ineriartortitsinera nunarsuup silaannaani CO₂-mik artukkiinertaqanngitsumik nunarsuarmi atasinnaasumik siuariartornermut siunissami annertuumik peqataassasoq. Nukissiuutit suliffissuaqarfiit ingerlataqarnerisigut imaluunniit avammut niuerutiginerisigut iluaqutigineqarsinnaapput, teknikikkut periarfissaqalerpat.

2.5. Nordisk Ministerrådimi suliniutit annertusineri

Nordisk Ministerrådimi sulinnermi nunanik namminersornerusunik allanik marlunnik, Åland aamma Savalimmiut, oqaloqateqarnerup nukittorsarneqaarnissaa immikkut Naalakkersuisunit pingaartinneqarpoq. Ålandimi suleqatigiinnermut ministeri junimi Kalaallit Nunaanut tikeraarpoq, Savalimmiunilu suleqatigiinnermut ministerit septemberimi ataatsimiinnerinut atatillugu nunat taakku pingasut nunat avannarliit suleqatigiinnerini ataatsimoorlutik ajornartorsiutitik aamma oqallisigalugit. Tassunga atatillugu isumaqatigiissutigineqarpoq novemberimi Reykjavíkimi Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinnerinut atatillugu nunat taakku pingasut aallartitaannut – naalakkersuisunut ilaasortat aamma inatsisartut - ataatsimeeqatigiinnissaq misilinneqassasoq, nunat avannarliit suleqatigiinneranni ataatsimut soqutigisat pitsaanerpaamik qanoq siuarsarneqarsinnaaneri pillugu oqaloqatigiinnissaq siunertaralugu. Suliniut taavarput ”Naalagaaffiit nutaat oqallittarfiat”. Neriutigaarput naalakkersuisunut ilaasortat aamma inatsisartut sinniisuisa akornanni suleqatigiinneq tamatuma nukittorsarumaaraa.

Nunat Avannarliit Suliffeqarfiimi siulersuisuni il.il. peqataanitta annertusinneqaarnissaa suli Naalakkersuisunit sulissutigineqarpoq. Tamanna pivoq suliassatigut isumalluutitigullu periarfissat eqqarsaatigalugit. Ukiualuit matuma siorna paasineqarpoq Helsingforsimi isumaqatigiissummi malerua-gassat naapertorlugit Nordisk Ministerrådi missingersuutaanut akiliisartunut nunanut Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat ilaasinnaangitsut. Tamatumunnga inatsisitigut/naalakkersuinikkullu akertilersuineq allanngortinneqarsinnaangitsoq Naalakkersuisunit tusaatissatut tiguneqarpoq. Peqatigisaanik inerniliisoqarpoq nunat avannarliit suleqatigiinneranni nalinginnaasumik peqataanermut Kalaallit Nunaata nammineq aningaasanik immikkoortisarnissaanut aporfissaqanngitsoq. Maannak-kut immikkoortumi aalajangersimasumi tamanna ingerlanneqarpoq, tassa NORA Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfikkut 250.000 kr.-inik, 2011-imili Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmi 1 million kr.-inik immikkoortitsisoqassaaq, suliniutinut taperserorutatsinnut nunatta akileeqataasarnissaanut atorneqartartussat, aamma nunat avannarliit ataatsimiit-tarneri, isumasioqatigiissitsisarneri, ataatsimeersuartitsisarneri pilersaarutillu Kalaallit Nunaanni in-

gerlanneqartalernissaat tapersorsorusullugit. Tamanna isumaqarpoq Kalaallit Nunaat suleqatigisatsinnut amerlanerusunut ersarunnerulissasoq.

2.6. Inatsisartut sinniisaannik suleqateqarneq

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini aamma Nunat Killiit Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini inatsisartut sinniisuinik suleqateqarnerup oqaloqateqarnerullu nukittorsarnissaanut Naalakkersuisut aamma suliaqarput. Stockholmimi ataatsimiinnissamut aallanngitsiarnermi aallartitani tamarmiusuni ataatsimiittoqarpoq. Tamanna ataatsimiinnerup nalaani ataatsimut ataatsimeeqatigiinnermik malitseqartinneqarpoq, ataatsimiinnermi ataasiakkaani naalakkersuinikkut ingerlatsinermi apeqqutit pingaarnerit oqallisigineqarlutik. Periarfissami tassani aamma Nunat Killiit Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa siulittaasoqarfiat ataatsimeeqatigineqarpoq.

Inatsisartunut ilaasortat pisarneq malillugu Naalakkersuisut nunat avannarliit pillugit februarimi isumasioqatigiinnerannut qaaqquneqarput. Nunat avannarliit pillugit 2011-mi isumasioqatigiinnissaat siunertaralugu Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini aamma Nunat Killiit Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini ilaasortanut allakkatigut siunnersuuteqarpoq februar 2011-mi Nunat avannarliit pillugit Isumasioqatigiinnissaq ataatsimorullugu aaqjissuunneqassasoq. Siunnersuutigineqarpoq isumasioqatigiinneq qulequtaqartinneqassasoq. ”Nunat Avannarliit suleqatigiinnerisa issittumi naalakkersuinikkut ingerlatsinermit pingaaruteqarnera”. Taamatut sammisaqarnikkut majip qaammataani Nuummi ingerlanneqartussami Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit ataatsimiinnissaanut siunnersuusiornissamut oqallinnissamut misilittakkanillu tunngavissinissamut periarfissiisoqassaaq.

Nunat Killiit Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi augustip qaammataata naanerani Tasiilami ukiumortumik ataatsimiippit. Ataatsimiinnermi tassani nunani killerni avannarlerni pissutsit immikkut pingaartillugit nunat avannarliit suleqatigiinnerat pillugu Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq ilaasortanut ilisimatitsinissamut periarfissaqarsimavoq.

3. Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq

Naalakkersuisut ukioq manna allaffissornikkut naalakkersuinikkullu ingerlatsinermi aningaasaqarnermut tunngasutigut nunat avannarliit iliuusissaat malinniarpaat. Ministerrådip ataatsimiinnerini peqataanerup kingunerisaanik nunat avannarliit aningaasaqarnermut ministeriisa naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu oqallinnermi toqqaannartumik peqataasoqarsinnaavoq.

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup immikkoortuni arlalinni nunat avannarliit suleqatigiinnerat suli pingaartinniarpa, tassani nunanik akileraarutinneruffiusunik akileraarutit pillugit paasisutissiisarnissaq pillugu isumaqatigiissuteqarfigineqarnissaannik sulineq Akileraarnermut Aqut-sisoqarfiup ingerlateqqippaa. Naatsorsueqqissaartarfiup nunani avannarlerni ingerlataqarnini ingerlatiinnarpaa aamma Nunat Avannarliit kisitsisitigut paasisutissaataanut paasisutissanik pilersuisarluni.

Naalakkersuinikkut ingerlatsinermi Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq Aningaasaqarnikkut ingerlatsinermit Ministerrådimi (MR – Aningaasaqarneq) ataatsimiinnermi peqataasassaaq pingaartumillu nunat avannarliit aningaasaqarnikkut ajornartoernerup tamatuma sunniutaanik qanoq qaangiinersut isiginiassallugit. Kiisalu eqqaaneqassaaq Nordregiomi immikkut ilisimasalituttu siunnersuisartuni Kalaallit Nunaata sinniisuisa marluusut aappaa ataaseq naalakkersuisoqarfimmeersuummat.

3.1 Akileraartarnikkut suleqatigiinnerup iluani immikkuullarissut

Nunat avannarliit akileraartarneq pillugu nittartagaat 2005-imi ammarneqarpoq. Siunertaavoq nunani avannarlerni innuttaasut akileraartarnermut tunngasunik apeqqutissaqartillugit akissutissaqartar-nissap ajornannginnerulernissaa. Malittarisassat inatsisillu nunani avannarlerni assigiinngimmata paasissutissiisarneq nunanut ataasiakkaanut immikkoortiterneqarsimavoq.

Akileraartarneq pillugu nittartagaq sulisartut nunanit allaniit nunanut allanut suliaartortartut amerli- artortillugit pingaaruteqaleriartuaarumaarpoq. Savalimmiut aamma Ålandimi akileraartarneq pillu- gu nittartakkap ilaa assigalugit kalaallit nunaanni nittartagaq aningaasassaqaqtinniarnera pissutigalu- gu nunani avannarlerni nunanut anginerusunut naleqqiullugu sulii iluamik inerisarneqarluarsimann- gilaq.

Siunertaavoq Kalaallit Nunaata nunat avannarliit akileraartarneq pillugu nittartagaannut tapersiissu- teqartarnera ingerlaannassasoq. Tamanna isumaqarpoq paasissutissanik nittartakkami takuneqarsin- naasumik nutarsarneqartarlunilu aserfallatsaaliorneqassasoq.

Aningaasaqarnikkut ingerlatsivissuarnik taaneqartartunik, tassa nunanik aningaaseriveqarnikkut an- nertuumik isertuussiffiusunik amerlanertigullu annikitsuinnarmik imaluunniit akileraarteqarfunn- gitsunik akileraartarneq pillugu isumaqatigiissuteqarnissamik tunngatillugu nunat avannarliit sulini- utaanni Kalaallit Nunaat ukiut kingulliit ingerlanerini peqataasimavoq. Akileraartarnermi paasissu- tissanik paarlaasseqatigiinnermut tunngatillugu isumaqatigiissutit. Aallartinneqarmalli isumaqatigi- issutit 15-inik ikinnerunngitsut isumaqatigiissutigineqarsimapput, kingullermik maj 2010-mi uku- ninnga; Dominica, Grenada, St. Lucia og Antigua & Barbuda.

Akileraartarneq pillugu isumaqatigiissuteqarnissamut tunngatillugu suliniummut atatillugu aningaa- saqarnikkut ingerlatsivissuarnut nunanik avannarlernik akileraartarnikkut isumaqatigiissuteqarnis- samut akerliusunut imaluunniit isumaqatigiissutaasimasunut malinninngitsunut sutigut iliuseqar- toqartarnissaanut nunat avannarliit suliniutaat ataqaatigiissarniarneqarput. Ukiumi qaangiuttumi sulii- niutinik nutaanik aallartitsisoqarsimannigilaq.

3.2. Aningaasaqarnikkut tunngasut iluanni suliniutit

Naalackersuisut anguniagaat tassaavoq kalaallit soqutigisaat ersarissumik sunniuteqarluartumillu isumagineqarnissaat, taamaalilluni nunat avannarliit ataatsimoortumik naalackersuinikkut ingerlat- sinerannut sunniuteqarnerput pitsaanerpaajulluni. Taamaattumik Nordisk Ministerrådip ataani nunat avannarliit sulinerat aningaasaqarnikkut naalackersuisup tungaaniit tassaassaaq ministerit ataatsimi- innerini ataatsimeersuarnerinilu peqataaneq, taakkunani naalackersuinikkut ingerlatsineq aningaa- saqarnikkullu inissisimaneq isiginiarneqarlutik. Ukiuni makkunani nunat assigiinngitsut aningaa- saqarnikkut ajornartoorneranni aqquusaagaat unamminartuulu pingaartillugit isiginiarneqarput. Ajor- nartoornerup qaangerniarnera pillugu nunat avannarliit ingerlaavartumik oqaloqatigiissutigisarlu- gulu siunnersuuteqarfigisarpaat. Kiisalu 2010-mi aamma 2011-mi aningaasaqarnikkut ingerlatsiner- mut sammivik pillugu aamma pisortat aningaasaqarnerisa oqimaaqatigiissinnissaannut qulakkeerin- ninnissamut ilimagisat pillugit nunani avannarlerni nunat imminnut ataavartumik ilisimatitseqatigi- ittassapput.

Aningaasaqarnermut Naalackersuisoq majip qaammataani 2010-mi aningaasaqarnermut ministerit Københavnimi ataatsimiinneranni peqataavoq. Ataatsimiinnermi maannakkut aningaasaqarnikkut

naalackersuinikkullu ingerlatsinermi pissutsinut tunngasuni, tassunga ilanngullugu akileraartarnermut apeqqutit, nunat avannarlerni ministerit inissisimanertik nassuiaatigaat. Kalaallit tungaanniit Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliarsuarmi maannakkut sulineq pillugu ilisimatitsisoqarpoq.

Ministerit ataatsimiinnerisa kinguninngua ataatsimeersuarneq ”Fiscal consequences of the crisis” ingerlanneqarpoq. Saqqummiussisuusut tassaasimapput immikkut ilisimasallit, siunissami atuagasiamik saqqummiussat taaguuteqartoq Nordic Economic Policy Review. Atuakkiortut saqqummersussamut siullermut ilanngussassaat ministerit ataatsimiinnerani saqqummiunneqarpoq oqallisingeqarlunilu.

Atuagassiaq naatsorsuutigineqarpoq ukiut tamaasa marloriarluni saqqummersinneqartassasoq. Aqutsisoqatigiit tassaapput nunani avannarlerni tallimani aningaasaqarnermut ministerinut sinniisut kiisalu ilisimatusartut ilinniagartuut. Atuagassiap siulliup taaguutigaa: ”Fiscal consequences of the crisis”. Akisussaasut tassaapput Steinar Holden aamma Torben Andersen.

Tullianik MR-aningaasaqarnermut ataatsimiinnissaat december 2010-mut aqqissuunneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq, Københavnimi imaluunniit Oslomi. Oqaluuserineqartussat tassaasapput Nunani Avannarnerli aningaasaqarnikkut naalackersuinikkullu ingerlatsinermi inissisimaneq kiisalu akileraartarnikkut maannakkut apeqqutaasartut, Nordic Economic Review pillugit oqallinnerit, tusagassiutinut nalunaarutit il.il.

3.3. Naatsorsueqqissaartarfik

Ukiut pingaasukkaarlugit nunani avannarlerni kisitsisitigut paasissutissiisarfii pillugit Nunat Avannarliit Kisitsisitigut paasissutissiisartut ataatsimiittarput. Ataatsimiinnermi tassani peqataanissaq Naatsorsueqqissaartarimmit pingaartinneqarpoq. Ataatsimiinneq Københavnimi augustimi iluatsiluartumik ingerlanneqarpoq, nunanilu avannarlerni naalagaaffinnit nunanilu namminersortunit tamanit peqataasoqarluni. Ataatsimiinneq pingaaruteqarpoq, tassa Nunani Avannarlerni kisitsisitigut paasissutissiisartut akornanni suliatigut inuttullu attaviit pilersinneqartarmata. Nunat avannarliit naapittarnerat nunat tamalaat kisitsisitigut paasissutissiisarnikkut suleqatigiinnerannut pingaaruteqartuuvoq, tassa killeqarfiit akimorlugit inuiaqatigiinni pissutsit pillugit kisitsisitigut paasissutissanut pisortat inuillu tungaanniit piumasaqaatit annertusiartuinnarmata.

4. Kulturi pillugu politikki

Kalaallit Nunaat kulturi pillugu suleqatigiinnermut aqqissuussisarnernut kiisalu kulturip iluani immikkoortut ataasiakkaat naalackersuinikkut pingaarnersiorneranni pimoorussilluni kinguneqarluartussamillu peqataasarniarpoq, nunallu killiit avannarliit soqutigisaasa siuarsarnissaat, nunanut isittormiunut tunngatillugu suliniutit aamma nunap inoqqaavinik isumaginnittunik suliniutit immikkut sulissutiginiarlugit.

Suliniutitigut suleqatigiinneq Kalaallit Nunaannit imatut ilusilerneqarniarpoq paasiuminartuulluni eqaatsuulluni aamma nunat namminersortut Nunallu Avannarliit allat akornanni kulturikkut suleqatigiinnermut immikkut aqqissuussaasumik tunngaviusut eqqarsaatigalugit, kiisalu immikkoortumi tassani aamma nunani avannarlerni nunat allat assigalugit oqallittarfinni attuumassuteqartunit tamani pimoorussilluni peqataaniarluni.

4.1 Naalakkersuinikkut ingerlatsinermi suleqatigiinneq

- Kalaallit Nunaata suliniutinut aningaasaliissutit annertunerpaamik iluaqutiginiarniarpai, NAPA-mi paasissutissiisarnerit siunnersuisarnerillu nukittorsarnerisigut aamma NAPA-p aamma Kulturkontakt Nord-ip akornanni suleqatigiinnerup nukittorsarneratigut.
- Suliniutinut aningaasaliissutit iluaqutigineqartuarnissaat qulakkeerniarlugu kalaallit nunaanni kulturikkut ingerlatsinermi aqqissuussineq nutaaq atulersinniarlugu Kalaallit Nunaat imikkut suliniuteqarniarpoq.
- Nunat avannarliit aningaasaateqarfiini angisuuni (Nordisk Kulturfond aamma Nordisk Film- og TV-fond) aamma sammisaqartitsilluni suliniutini nutaani (eqqumiitsuliornikkut aamma kulturikkut suliniutit, nuttarsinnaanermut najugaqarfigisallu pillugit suliniutit kiisalu qarasaasiatigut pinnguaatit pillugit suliniutit) suliniutinut aningaasaliissutit annertunerusumik iluaqutiginiarlugit Kalaallit Nunaat suliniarpoq.
- Suliniutit iluaqutigineqarneri ingerlaavartumik Kalaallit Nunaannit nalilersorneqassapput.

4.2. Suliatigut suleqatigiinneq

- Sammisaqarluni suliniutit nutaat Kalaallit Nunaanni kulturikkut ingerlatsinermut atorneqalersinnissaasa ingerlaannarnissaat.
- Suliniutinik iluaquteqarnissaq aamma nunat avannarliit suleqatigiinnerannit tapiissutisinsamut periarfissat assigiinngitsut pillugit annertunerusumik paasissutissiisarnissaq siunertaralugu NAPA-mik suleqateqarnerup isumannaallisarneqarnera annertusarneqarneralu.
- Nunanut avannarlernut atatillugu NAPA-p ingerlatsisuunerata ersarinnerulersinnera.
- Nunat killiit avannarliit suleqatigiinnerisa nukittorsarnerata ingerlatiinnarnera.
- 2010-mut danskit siuliittaasuunerminni suliniutaannik aallaaveqartunik suliniutini pimoorussilluni peqataaneq, kulturikkut kingornussat aamma silap pissusaata allanngorneri pinngaartumik isiginiarlugit.
- Attuumassuteqartut allat aamma nunat avannarliit suleqatigiinnerisa iluanni ingerlataqartut suleqatigalugit nunani avannarlerni oqaatsitigut suliniutit atortilernissaannut pimoorussilluni peqataaneq.
- Kalaallit Nunaanni attuumassuteqartunik nunarsuarmioqatigiit susassareqatigiikkiartoreranni suliniutit siuarsarneri.
- Nunani Avannarlerni kulturikkut oqallittarfimmi pimoorussilluni peqataaneq.
- Kulturikkut iliuuseqarnissamut pilersaarutip nutarterneqarnerani pimoorussilluni peqataaneq (2010-2012-mut pilersaarut nutaaq).
- Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa kulturikkut nersornaasiisarnerinut tamanut Kalaallit Nunaanniit qinigassanngortitsineq.
- Sammisaqartitsilluni suliniutit nutaat Kalaallit Nunaanni atorneqarnerisa ingerlaavartumik nalilersorneqarneri.
- Sammisaqartitsilluni suliniutit nutaat Kalaallit Nunaanni annertunerusumik atorneqarneri (eqqumiitsuliornikkut aamma kulturikkut suliniutit, nuttarsinnaanermut najugaqarfigisallu pillugit suliniutit kiisalu qarasaasiatigut pinnguaatit pillugit suliniutit).
- Nunani avannarlerni aningaasaateqarfinni anginerusuni suliniutinut aningaasaliissutit annertunerusumik iluaqutigineqarneri (Nordisk Kulturfond aamma Nordisk Film- og TV-fond)
- 2010-mi danskit siulittaasuuneranni suliniutit piviusunngortinneqarnerini pimoorussamik peqataaneq, tassunga ilanngullugu siulittaasoqarfiup ataatsimeersuartitsinerani.
- Ålandimi isumaqatigiissutip malitseqartinneqarnera – nunat allat assigalugit nunat avannarliit suleqatigiiffiini assigiinngitsuni Kalaallit Nunaata peqataanera.

Naalakersuisut aamma 2010-mi danskit siulittaasuuneranni suliniutit piviusunngortinnerinut kulturimut tunngatillugu pimoorussisumik peqataasimapput, tassunga ilanngullugu silap pissusaa, pingortitaq aamma kulturikkut kingornussat pillugit augustip qaammataani Kujataani siulittaasoqarfiup ataatsimeersuartitsinerani.

5. Ilinniartitaanikkut ilisimatusarnikkullu ingerlatsineq

Nunat avannarliit suleqatigiinnerat Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu ministerit siunnersu-isoqatigiivini ingerlanneqarpoq, taassumalu ilaatigut ataaniillutik nunat avannarliit paarlaasseqatigiinnissamut suliniutaat – Nordplus – aamma nunat avannarliit ataatsimoorullugu ilisimatusarnikkut suliniutaat, nunat avannarliit ilisimatusarnikkut sallsatut suliniutaattut taaneqartartoq.

Naalackersuisut naalackersuisooqatigiinnermi isumaqatigiissutiminni erseqqissarpaat ilinniartitaanikkut aqqissuussinerup ataqatigiissuunissaa, ilinniartitaanerni suniluunniit pitsaassuseq taper-serneqassaaq salliutinneqarlunilu. Naqinnernik ilisarsisinnaangitsut innarluutilillu immikkut iliuuseqarfigineqassallutik. Naalackersuisut isumaqarput nunat avannarliit suleqatigiinnerini peqataaneq immikkoortut taakku iluanni ilisimasat misilittakkallu iluaqutaasinnaasut pissarsiarinissaannut tunngavissiilluartut, Naalackersuisullu pingaartitaannut tapersersuinik nunani avannarlerni suliniutinut sammisunik suliaqassallutik.

Inuiaqatigiinnut tamarmiusunut innuttaasunullu ataasiakkaanut iluaqutaasumik ilisimatusarnikkut tunngasut Naalackersuisunit nukittorsarniarneqarput. Tamanna ilaatigut nunat allat naalackersuisui ilisimatusarfiilu suleqatiginerisigut nunanit tamalaanit akuerineqartunik ilisimatusarnikkut suleqatigiinnerup siuarsarneratigut pissaaq. Nunat avannarliit suleqatigiinnerat nunani tamalaani suleqatigiinnermut toqqammavissaalluarpoq, tassunga ilanngullugu silap pissusaata iluani, immikkoortoq taanna nunat avannarliit ilisimatusarnikkut sallsatut suliniutaanni pingaartinneqarpoq. Naalackersuisut taamaattumik nunat avannarliit ilisimatusarnikkut suleqatigiinneranni pimoorussillu peqataaneq suli pingaartinniarpaat, tassunga ilanngullugu nunat allat assigalugit NordForskimi peqataaniarneq.

5.1. Naalackersuinikkut ingerlatsinermi suleqatigiinneq

Ilinniartitaanikkut ilisimatusarnikkullu suleqatigiinnerup aqqissuunneqarnerani kiisalu ilinniartitaanerup ilisimatusarnerullu iluani immikkoortut ataasiakkaat naalackersuinikkut pingaarnersiornerini Kalaallit Nunaat pimoorussamik kinguneqarluartumillu peqataaniarpoq, aamma ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu tunngasut – tassunga ilanngullugu suliniutitigut suleqatigiinneq – imatut aqqissuunniarneqarput nunat namminersortut aamma Nunat Avannarliit sinnerisa akornanni ilinniartitaanikkut ilisimatusarnikkullu suleqatigiinnermut immikkut aqqissuussaaniikkut tunngavigineqartut pisariaqartutigit eqqarsaatigalugit.

Nunat killiit avannarliit soqutigisaat, nunanut issittunut tunngasut suliniutit aamma nunap inoqqaavinik isumaginnittut suliniutit siuarsarnissaannut Kalaallit Nunaat immikkut suliniarpoq, nunanilu avannarlerni nunat allat assigalugit oqallittarfinni attuumassuteqartuni tamani pimoorussisumik peqataaniarluni.

5.2. Suliatigut suleqatigiinneq

Suliniutinut aningaasaatit annertunerpaamik Kalaallit Nunaannit iluaqutiginiarneqarput, NAPA-mi paasissutissiisarnerit siunnersuisarnerillu nukittorsarnerisigut aamma NAPA-p aamma NordPlusip allaffeqarfiisa akornanni suleqatigiinnerup nukittorsarneratigut, aamma Kalaallit Nunaanni ilinniarsiit, ilinniagaqartut il.il. suliniutinik iluaquteqartuarnissaat qulakkeerniarlugu NordPlusimi suliniutip nutaap atulersinnissaanut immikkut suliniartoqarniarluni.

NordPlusimi suliniutit annertunerusumik atorneqarnissaat Kalaallit Nunaata sulissutiginiarpai, tassunga ilanngullugu inuiaqatigiinni ersarinnerulersinnissaat. Tamanna NAPA suleqatigalugu ingerlanneqassaaq, tamatumani sulinerup inernera ingerlaavartumik malinnaavigineqassalluni.

- NordPlusimi Suliniutit pillugit paasissutissiinerit atulersinnerisalu ingerlatiinnarneri
- NAPA-p Kalaallit Nunaanni nukittunerulersinnera
- Nunat killiit avannarliit suleqatigiinnerisa suli nukittunerulersinneri
- 2010-mi danskit siullittaasuuneranni suliniutinik aamma 2011-mut finlandimiut siullittaasuuneranni suliniutissanik aallaaveqartunik suliniutini pimoorussisumik peqataaneq, tassunga ilanngullugu makku immikkut isiginiarneqassallutik
 - Meeqqat atuarfianni nipilersornermut tunngasortaa
 - Immikkut atuartitsineq
 - Inuusuttunut ilinniartitaanerni unitsitsiinnartartut ikilisinneri
 - Inuusutissarsiutinut ilinniartitaanernut piginnaasat akuerineqarneri
 - Atugarissaarnerup iluani suliatiqut ilinniartitaanerit
 - Nunani avannarlerni universitetit akornanni suleqatigiinnerit nukittorsarneri
 - Nordic Masterimi suliniutip annertusarnera
 - Ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusut ilisimatusarnerullu iluanni nunani avannarlerni inissisimanagerit saqqumilersinneri
 - Inuuneq naallugu ilinniagaqarneq, piginnaanngorsaaqqinneq nikerarsinnaanerlu
 - Nunani avannarlerni ilisimatusarfiit akornanni suleqatigiinnerit nukittorsarneri
 - Silap pissusaata, avatangiit nukissiuutillu iluanni ilisimatusarnikkut sallsatut suliniutit atulersinneqarnerisa ingerlatiinnarneri
 - Ilisimatuut nuuttarsinnaanerisa nukittorsarneri
 - Ilisimasat teknologiillu nutaat sunniuteqarluartumik suliffeqarfinnut namminer-sortunut ingerlateqqinneri
 - Aallarnisaasartut piginnaasat inersimasunullu ilinniartitaanerit
 - Pinngortitaq pillugu ilisimasat piginnaasaqartut ineriartortinneri
 - Atasinnaasumik ineriartortitsineq pillugu ilinniartitaaneq
 - Nunani avannarlerni isorliunerusut – tamat oqartussaaqataanerisa aalajangeeqataasinnaanerullu nukittorsarneqarneri piginnaasatigullu periarfissat siuarsarneri
- Kalaallit Nunaanut attuumassuteqartut nunarsuarmioqatigit susassareqatigiikkiartorneranni suliniutinik siuarsaaneq pimoorussisumillu peqataaneq, tassunga ilanngullugu inuusuttunut ilinniartitaanerit aamma inuuneq naallugu ilinniagaqarneq kiisalu Issittumut aamma silap pissusaata allanngorneranut tunngatillugu ilisimatusarnikkut sallsatut suliniutit, tassunga ilanngullugu
- Ilisimatusarnikkut sallsatut suliniut:
 - Nukissiuutit, silap pissusaata aamma avatangiisit iluanni maannakkut suliniutit
 - Atugarissaarnerup peqqissuserullu iluanni suliniut nutaaq
- Ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusut siuarsarneri:
 - Nordic Masterimi suliniut

- Nunani avannarlerni pitsaassutsip qulakkeernissaanut pilersaarut
- ”Inuusuttut inersimasullu pitsaasumik ilinniartitaaneri”
 - Ilinniarfiit unitsitsiffiusut malittarineri
 - Suliassanik tiguisinnaanermut ilinniartitaanermullu tunngatillugu inerisaalluni sulin-
nerup malittarinera
 - Inersimasunut atuarnissamut allannissamullu atuartitsinerup sunniuteqartup suliari-
nerata ingerlateqqinnera
 - Inersimasunut atuartitsinerup, atuarfik tunngaviliivimmut inuusuttunullu ilinniarti-
taanernut ilinniartitsisut oqaloqatigiittarfiat
 - Nunani avannarlerni ilinniartitsisunngorniarfinnut tunngatillugu ilinniarfiit malin-
naavigineri
- Nunani avannarlerni masteritut ilinniartitaanermi suliniummi Kalaallit Nunaata peqataanera
- Issittumi silap pissusaata allanngornerata kinguniisa/sunniutaasa iluanni Nordic Center of
Excellence-p pilersinnissaanut periarfissanik qulaajaaneq
- Nalunaarusiami ”Issittumi silap pissusaata allanngornerata kinguniinut/sunniutaanut atatillu-
gu nunat avannarliit ilisimatusarnikkut suleqatigiinnerat”-mi kaammattuutit atulersinnissaa-
sa siuarsarnerat
- Atasinnaasumik ineriartortitsinerup ilinniartitaaneq pillugu kalaallit nunaata iliuusissaata
ilaata piareersarnera – atasinnaasumik ineriartortitsinerup nunat avannarliit iliuusissaata
nutaap oqaasilersornerani peqataaneq
- Issittumi Suleqatigiinnermi suliniutini aningaasaliissutit iluaqutiginissaanut periarfissanik
qulaajaaneq
- Nunat avannarliit oqaatsitigut nalunaarutaanik nunatsinni aamma nunani avannarlerni ma-
linnaaneq
- NordForskimik suleqatigiiffinnilu allani ilaasortaaneq (Ålandimi isumaqatigiissutit malit-
seqartinnera).
- Baltikumimi nunanik aamma Ruslandip avannamut kitaanik suleqatigiiffusinnaasunik
qulaajaaneq
- NordPlusimi suliniutit nutaat Kalaallit Nunaanni atorneqarnerisa nalilersorneri
- Piffissamut 2011-2013-imut ilinniartitaanikkut ilisimatusarnikkullu suleqatigiinnermut ili-
uusissap nutaap pilersinnerani pimoorussilluni peqataaneq.

Immikkoortunut suliniuteqarfiusut taaneqartunut tunngatillugu ilaatigut eqqaaneqarsinnaavoq NordForskimi tamakkiisumik ilaasortaannissamut apeqqut NordForskilip nalilersornerani, 2010-mi ingerlanneqartussami, ilanngunneqarnissaa Ålandi aamma Savalimmiut suleqatigalugit Kalaallit Nunaata qulakkeermagu.

Aammattaaq malugineqarsinnaavoq Nunat Avannarliit Silap pissusaa pillugu ulloqartitsineranni (ulloq 11. november) Kalaallit Nunaat 2009-mi peqataammat, aamma Kalaallit Nunaat tassani pimoorussilluni 2010-mi peqataammat. 2009-mi Nunat Avannarliit Silap pissusaa pillugu ulloqartitsinerat FN-ip Silap pissusaa pillugu qullersat Københavnimi ataatsimiinnissaannut (COP15) aallarniutit ilagisimavaat. Silap pissusaa pillugu ulloqartitsinerup siunertaq tassaavoq Nunani Avannarlerni inuusuttut akornanni silap pissusaa avatangiisillu pillugit annertunerusumik ilisimasaqalernissaat. Anguniagaq alla tassaavoq nunani avannarlerni silap pissusaa pillugu atuartitsinerup ataatsimut nittartakkamik pilersitsinissaq. Nittartakkamik, www.klimanorden.org-mik, pilersitsisoqarpoq, tassani Nunat Avannarliit tamakkerlugit atuartitsinerup atortut pillugit nittartakkut paasissutissat tamarmik pissarsiarineqarsinnaallutik. Tassani aamma nunat avannarliit ataatsimoorlutik aqqissuusinerat, sammisaqartitsinerat pilersaarutaallu pillugit atuortoqarsinnaavoq. Silap pissusaa pillugu ul-

loqartitsineq aamma Nordisk Ministerrådip oqaatsitigut suliniutit ilaattut isigineqassaaq, taamaattu-millu 2010-mi ingerlateqqinneqassalluni. Atuartut Norgemeersut, Sverigemeersut, Finlandimeersut, Danmarkimeersut, Islandimeersut aamma Kalaallit Nunaanneersut periutsit assigiinngitsut atorlugit silap pissusaa pillugu apeqqutinik suliaqartussaapput. Kalaallit Nunaannit ilaatigut taamaalilluni meeqqat atuarfianni atuartut silap pissusaanut attuumassuteqartunik unammisitsinernik assigiinngitsunik aamma ilinniartitsisunut ilitsersuutinik suliaqartoqarpoq. Aaqqissuussineq Nunat Avannarliit tamakkerlugit meeqqanut inuusuttunullu annertuumik pingaaruteqartumik nunat avannarliit suliniutaannut assersuutaalluarpoq.

Oqaatsit pillugit isumaqatigiissutip aamma nunat avannarliit oqaatsitigut suliniutaanni malitseqartit-siniarnermi Kalaallit Nunaat aamma pimoorussisumik peqataavoq. Tassunga atatillugu Kalaallit Nunaat ilaatigut oqaatsit pillugit pisortatiguunngitsumik ministerit ataatsimeersuarneranni peqataavoq Oqaatsitigullu suliniuteqarniarnermi siunnersuisoqatigiinni pilersinneqaqqammersumi sinni-isoqarlutik.

6. Inuussutissarsiutitigut nukissiuutitigut nunallu immikkoortuinut politikki

Nordisk Ministerrådimi sulineq ministerit ataatsimoortumik siunnersuisoqatigiivini - Inuussutissarsiornermut, Nukissiornermut Nunallu immikkoortuinut politikki pillugu Nordisk Ministerrådimi inuussutissarsiornermut, nunap immikkoortuani nukissiornermullu tunngasuni ingerlanneqarpoq.

6.1. Inuussutissarsiornermut suliffeqarnermullu tunngasut

Inuussutissarsiornermut suliffeqarnermullu tunngasuni Naalakkersuisut suliniuteqarnertik pingaartumik Kalaallit Nunaata iluaquteqarfigisinnaasaanik nunanullu avannarlernut tapersiinnissaanut sammitinneqarpoq pingaartumillu nunat killiit avannarliit ineriartortinnerinut misilittakkatigullu paarlaasseqatigiinnermut. Sulinermi iliuuseqarnissamut tunngasut makku salliutinneqarput:

- Atuisunit ingerlanneqartumik nutaaliorderup siuarsarnera
- Inuussutissarsiutit pilersitsisinnaasut ineriartortinneri
- Issittumi atasinnaasumik takornariartitsinermut toqqammavissanik inerisaaneq
- Pilersaarutip *Ny Nordisk Mad*-ip ineriartorteqqinnera aamma inuussutissalerinermut tunngassuteqartut suleqatigalugit nunani avannarlerni inuussutissanik nittarsaaneq.

Inuussutissarsiornermut nunallu immikkoortuinut atorfillit komiteeat aasaanerani ataatsimiinnertik ulluni 4. - 7. septemberimi (ullut taaneqartut ilanngullugit) Kujataani ingerlappaat. Suleqatigiinni pineqartuni ataatsimiinnerit (aamma ataatsimoortumik ataatsimiinnerup) saniatigut ataatsimiinnerit akornanni kommiteet taakku marluk ingerlataannut attuumassuteqartut: Inuussutissarsiorneq aamma nunap immikkoortuani ineriartortitsineq, pisortat suliffeqarfii arlallit tikeraanit nunanit avannarlernerisunit pulaarneqarput. Tassani pineqarpoq Upernaviarsuk, Great Greenland aamma Puitaq Guest Farm.

Tamatuma saniatigut oqalugiartussatut qaaqquneqarsimasunit saqqummiussisoqarpoq: Lars Thstrup (NORA) kiisalu Anders Stenbakken (GTE). Saqqummiussanut assigiissutaasoq tassaasimavoq immikkoortuni inukitsuni inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerup aallaavigineqarnera - inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermit takornariaqarnikkut siuarsaanermut aamma issittumi tunisassianik inerisaanermit.

Atorfíllit komíteeanni ílaasortanit aatsaat siullermeertumik Kalaallit Nunaat tikeraarneqarpoq. Sulianut tunngasutigut saqqummiussat saníatígut kalaallit nunaanni inuussutissarsíortut qanoq atugaasígut unamminartut arlallit suunersut ílaasortanit takuneqarput - taamaalíllunilu nunani íssittuni, tassunga ílanngullugu assersuutígalugu atassuteqaatersuutit, aningaasaqarneq aamma sílamut tunngasuteqartut.

Atasínnasumik takorníaqarnermik inuussutissarsíutíllu íngerlareersut íneríartortínerísa nutaalıo-rfígíneqarneri píllugit ílíusíssatígut píngaarnersíuneq aaqquíssuússínermi malítaríneqarput.

6.2. Ny Nordisk Mad

Oktober 2009-mi Hotel Arcticip ígaffíanut ílísarnaataasoq sulíatígut qaffasílluartoq nersorníarlugu Nordisk mínísterráđíp Nerísatígut Nersornaataa Hotel Arctic-imut tunníunneqarpoq. Nersornaammut 100.000 kr.-it ílaatíneqarput. Ny Nordisk Mad píllugu úkiuni túllíuttuni suléqatígíinníssamut sammíssat nutaat sulíaríneqarneri nálílersornerílu 2010-mi píareersarneqarput. Naalakkersuísut sulíníuteqarneri soqutígísaqatígíit arlallit suléqatígalugít íngerlanneqarpoq, ílaatígut Inuussutíssalérínermi síunnersuísoqatígíit.

Píffíssami sulíníuteqarfíusússami túllíuttumi sulínermi Kalaallit Nunaata síunnersuutígaa Ataatsímut Nerísítsínermut Nunat Avannarliit ataatsímóortumik malunniútíssaát sulíaríneqassasoq. Naalakkersuísut ísumaqarput atúarfínni, písortat sulíffeqarfíini, kántíinani, napparsímavínni íl.íl. nerísat, assersuutígalugu neríníartarfínni nerísítsínermut pítsaassúsíssamut píumasaaqatít atúutut assígí atúútsíneqassasut. Ísuma tassaavoq sumííffínni nerísassíassat nutaat aamma inuussutíssaqarluartumik nerísassíorneq ímmíkkoortumi tassani píngaaruteqartúússasoq.

Ny Nordisk Mad-ími tunngavínni anguníakkat naapertorlugít anguníagaq tassaavoq kalaallit nerísassíassaannut ílísímasaqarneq annertúsíssíneqassasoq atúínerlu annertúsíneqassasoq. Tamanna píssaaq paasíssutíssíínníkkut, ílíníartítsínníkkut ílísímasaníllu avítseqatígíínníkkut.

Suna sunníuteqarnersoq paasíníarlugu kalaallit nerísassíaaataasa atugaanerulerníssaasa síuarsarníssaaníssamut mísilíummik sulíníutíník assígíínnígítsumík arlálínník Naalakkersuísoqarfík sulíníuteqassaaq. Mísílíummik sulíníutíní íluáqutaasoq tassaavoq: píffíssámík kíllíllísoqarnera; íluátsíssísoqarnersoq ímaluunníit íluátsíssísoqanngínnersóq ajornannígítsumík úttorneqarsínnáanera; mínínerunngítsumíllu: íluátsíssísoqarsímáppat taakku ímmíkkoortunut allanut súkkasuumík annertúsíneqarsínnáapput.

Siullermik Namminersorlutík Óqartússat ataanni sulíffeqarfíit mísilííffíússápput - assersuutígalugu sapertúník paaqqíníttarfínni, napparsímavínni aamma Namminersorlutík Óqartússat kántíinaani. Kíngúsínnersúkkut mísilíummik sulíníutínut aamma meeqqanut nerísassíorníkkut sulíníutínut ílanngunneqarsínnáapput, taamaalílluni kalaallit nerísassáataanník neríneq píssúsíssámísoornerulérílluni. Túllíatut pívgorneqassanngíllaq meeqqat neríníkkut sungíússímasaat allanngortíneqarpata – aamma kínguáriit taakku kíngúsínnersúkkut ínuúneránni nerísarneq allanngortíneqassaaq.

Ny Nordisk Mad-ími sulíníummí Nordisk Mínísterráđímí aningaasatígut tapíússutíssaník píssarsíníarnerup saníatígut sulíníummí namminersorlutík íngerlataqartut ílanngútsínníarneqarnerat anguníarneqarpoq, tassa síullermik sulíffeqarfíi kalaallit nerísassíassaataanník sulíaqartut.

6.3. Nukíssíuutínut tunngasut

Nukissiuutinut tunngasuni 2010-mi sammisaqarnerit nunat avannarliit suleqatigiinnerinut danskit siulittaasuunerannik sunnerneqarsimapput taamaalillunilu Kalaallit Nunaat qaaqquusiisoqataasarsimalluni. Nuna tamakkerlugu kiisalu nunani tamalaani ataavartumik nukissiuutitigut teknologiit aamma nukinnik toqqorsisinnaaneq pillugu ilisimatusarneq ineriartortitsinerlu annertuumik aallunneqarsimapput. Tamanna pivoq minnerunngitsumik silap pissussa pillugu oqallinneq pissutigalugu. Kalaallit Nunaanni pingaaruteqartumik Kalaallit Nunaanni brintiliorfik siulleq ammarneqarpoq takorluugarlu tassaalluni uulia tunngavigalugu nukissiornermut ilapittuutissatut nukik toqqorneqarsimasoq illoqarfinnut nunaqarfinnullu siunissami assartorneqalersinnaassasoq. Suliniummi tassani Nukissiorfiit siuttuussapput nunallu avannarliit misilittakkatigut inerisaanerat ilisimasanillu paarlaasseqatigiittarnerat iluaqtiginiassallugu.

Sanaartornerup nukissiuutinillu atuinerup iluanni nukiit sunniuteqarluarnissaannut suliniutit 2010-mi annertusineqarput. Kalaallit Nunaanni nukinnik atuneq pillugu naatsorsuusiornikkut. Tamanna aal-lartisarnermiippoq. Tamatuma saniatigut sanaartorneq pillugu inatsit nutaaq akuerineqarpoq, ilaati-gut illuliat nukinnik atuinerannut piumasaqaatit sukaterneqarnissaannut Naalakkersuisut periarfissi-isumik. Maannakkut illuni nukinnik atuneq pillugu sanaartornermi maleruagassani aalajangersak-kat aalajangersimasut sukaterneqarneri suliarineqarput. Nordisk Ministerrådip ataani 'Silap pissus-aanut ajoqusiinngitsumik sanaartorneq' pillugu aqutsisoqatigiinni Naalakkersuisoqarfik sinniisoqar-poq.

Nukissiornermut tunngasuni nunat avannarliit suleqatigiit ataatsimiittarnerini sammisaqarnerinilu Kalaallit Nunaat peqataasarsimavoq, tassa nukissiuut pillugu atorfilittat komiteeanni (EK-K) aam-ma immikkoortunut inukitsunut suleqatigiissitami (TBO), immikkoortumi tassani isumalluutigit salliutinneqartinneqarsimappata.

Naalakkersuisut tungaanniit nunat avannarliit ataatsimiinnerini tamani video atorlugu ataatsimeer-suarnermi peqataasinnaanermut atortulersorneqarnissaat Nordisk Ministerrådip kaammattuu-teqarsimavugut. Taamaalilluni ataatsimiittoqarneranut naleqqiullugu silap pissusaatigut, nukissiuu-titigut sulisoqarnikkullu isumalluutitigut sipaartoqarsinnaalluni. Tassa danskit siulittaasuuffianni pingaartinneqarmat ataatsimiinnerit ilimagisanik naammassisaqarnermillu tunngaveqassasut, ataat-simiinnerit ingerlanneqartarsimapput video atorlugu ataatsimeersuarnernik ingerlatsiffiusinnaangits-uni. Kalaallit Nunaat taamaalilluni nukissiuutit pillugit atorfilittat komiteeanni Nuummi ingerlan-neqartumi taamaallaat peqataasimavoq.

Ataatsimiinnermi tassani augustimi danskit siulittaasuusut peqatigalugit Kalaallit Nunaat qaaqu-sisooqataasimavoq. EK-E-mi ataatsimiinneq TBO-mi ataatsimiinnermut 'malitsigitiinnartussan-gorlugu' aaqquissuunneqarsimavoq Nukissiorfimmu sumiiffimmilu nukissiuutitigut suliniutinut pu-laarnertaqarluni, tassa ataatsimiinnermi pingaarnertut isiginiarneqarmat immikkoortuni inukitsuni nukissiuutitigut ineriartortitsineq.

TBO Oslomi Nunat Avannarliit Nukissiornermik ilisimatusarfiani allaffeqarpoq. TBO-p ukioq manna imaatigut assartuineq pillugu atuakkiap naammassineqarnissaa, nukitsigut isumalluutininik misissuineq aamma inukitsuni siunissami nukissiuutit pillugit takorluukkat aallussimavai. Kiisalu

Nordic Energy Solutionip nittartagaani nukissiuutitigut suliniut ilisaritinneqarneri nutarterneqarsimallutik. Kiisalu TBO-p Norgemi, Kalaallit Nunaanni, Islandimi aamma Savalimmiuni CO₂-mik nunap iluanut toqqorsiviliornissamat periarfissanik nunat killiit avannarliit misissuititsinerat anertuumik aallussimavaa. TBO-p sulinera 2010-mi ukiakkut imermi nukimmik toqqorsisarneq pillugu Savalimmiuni ataatsimeersuartitsinermik inerreqarpoq.

6.4. Nunap immikkoortuini naalackersuinikkut ingerlatsinermut tunngasoq

Nunat avannarliit iliuusissaanni nunap immikkoortuini naalackersuinikkut ingerlatsinermut anguniagassatut allanneqarsimasut nunani avannarlerni immikkoortut assigiinngitsut arlalissuit suleqatigi-nerisigut Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfimmi naammassineqarsimapput. Nunani avannarlerni suliniutinit anginerusunit marluk eqqaaneqassapput.

Arktisk Spatial Data Infrastructure (Arktisk SDI) pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerat tassavoq danskit siulittaasuunerani suliassatut salliutinneqartoq. Sulineq aamma Nordisk Adresseforum, Nordisk Kortchefmøde aamma det Geografisk Information Nordenimi suleqatigiinnerup nanginneraa. Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfik aqutugalugu Kalaallit Nunaat pingaaruteqarluni peqataavoq. Peqataasunit allanit Kalaallit Nunaat sammisaqartut namminersortutut isigineqarpoq. Tassani nunat avannarliit suleqatigiinnerat pingaaruteqarlunnarpoq. 2010-mi ukiakkut nunani avannarlerni nunat ataatsimoorfigalugit naalagaaffiit issittormiut arfineq pingasut akornanni aallarniutaasumik ataatsimiinnermi siullermi Kalaallit Nunaat taamaalillluni peqataavoq.

Tassani pineqarpoq nalinginnaasumik nunap sananeqaataa pillugu paasissutissat assigiissarnissaasa qulakkeerneqarnissaat kiisalu ataatsimut ingerlaqatigiinnissaannut periarfissat, tamanna isumaqarpoq naalackersuisoqarfimmut tamanut iluaqutaasumik ataatsimut ingerlaqatigiinnissamat periarfissat nalinginnaasumik suleqatigiinnikkut qulakkeerneqassasoq (pilersaarusiortarfik, pinngortitaq avatangiisillu, SAR, nakkutilliineq, kisitsisitigut paasissutissat il.il.). Pingaartumik ajunaartoqarnerani tamatumalu malitsigisaanik annaassiniarnermi pingaaruteqarpoq nunat tamarmik paatsoorneqarsinnaangitsunik sumiissusiutinik assigiinnik peqarnissaat. Taanna sulineq nunat avannarliit suleqatigiinnerat issittormiut suleqatigiinneranni pissusissamisoortumik toqqammavittut Naalackersuisunit qanoq ineriartortinneqarnerani atorpeqarneranilli assersuutaavoq.

Nunat avannarliit suliniutaat alla, Kalaallit Nunaanni ilisimanik inerisaanermik qulakkeerinnissimasoq tassavoq ”Nunat killiit avannarliit 2030-mut siulittuutaat – nunaqarfiit siunissami takorluugaat” (VNF-2030), Kalaallit Nunaata, Islandip aamma Savalimmiut akornanni suliniutaasoq. VNF-2030-suliniummil siunertaq tassavoq Nunat killiit avannarlerni nunaqarfiit avinngarussimasut pillugit takorluukkat ineriartornissamullu pilersaarutit piareersarnissaannut nunaqarfimmiu allallu soqutigisaqartut peqataatilerinissaat. Suliniut Nordiske Ministerrådip ataani Issittoq pillugu Suleqatigiinnermut immikkoortitaniit 500.000 kr.-inik taperserreqarpoq. Suliniut 2010-mi aamma 2011-mi ingerlassaq.

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfik EK-R-ip 2010-mi ataatsimiinnerini arlalinni peqataasarsimavoq. Kiisalu erseqqissaatigineqassaaq nunap immikkoortuinut tunngatillugu sulineq aamma isumaqarmat Nordregios Ekspertrådimi Kalaallit Nunaata ilaasortaasa marluusuni Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfip ataaseq sinniisuuffigimmagu.

Qulaaniittumi immikkoortoq 1.1.-imi NORA pillugu suliniut eqqaaneqarpoq. Tassani sulineq nunat killiit avannarliit suleqatigiinnerinik ineriartortitseqqinneruvoq taassumalu Candap sineriaani naala-

gaaffinnut aamma Nunavut-mut sanilitut attuumassuteqarneranut pingaaruteqarnera Nordisk Ministerrådip siulittaasuunermi immikkoortitanut Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfimmii qinnuteqarnermik tunuliaqutaqarluni.

7. Isumaginninnermi naalakkersuinikkut ingerlatsineq

Isumaginninnermut tunngasutigut Nordisk Ministerrådimi sulinermi Isumaginninnermut Peqqinnisamullu Ministerrådimi iliuusissat pigineqartut aallaavigineqarput Naalakkersuisullu aalajangersimasuni peqataanerannut apeqqutaasarluni oqallisigineqartuni sammisat immikkoortullu suut pingaartinneqarnerisut.

7.1. Naalakkersuinikkut ingerlatsinermi suleqatigiinneq.

Naalakkersuisut isumaginninnermi naalakkersuinikkut ingerlatsinermi siunissaq ungasinnerusoq isigalugu suliniutit pingaartippaat, ilaqutariinnik inunnillu ataasiakkaanik atugarissaartitsilersut. Pingaartumik inuit immikkut atugarliortut sullinneqarneri pingaartinneqarput, soorlu sumiginnagaasimasut, innarluutillit, utoqqaat tarnimikkullu nappaatillit. Meeqqat inuusuttullu Naalakkersuisunit immikkut ittumik isiginiarneqarput, tassani immikkut ittumik pisariaqartitsisut sapinngisamik siusissukkut tapersersorneqarsinnaasariaqarlutik. Ilaqutariinni qanittumilu isumalluutit pigineqartut aallaavigalugit ataatsimut isiginnittoqassaaq.

Naalakkersuisut aalajangernikuupput meeqqanut inuusuttunullu tunngasunut tamarmut ineriartortitsineq pillugu iliuusissaq piareersarneqassasoq, taannalu 2011-mi Inatsisartunut saqqummiunneqassasoq. Naalakkersuisut iliuusissamik suliaqarnerminni aamma nunanit avannarlernit, nunat avannarliit ataatsimeersuarnerannit isumasioqatigiinnerannillu aamma immikkoortumi nunani avannarlerni pisortat suliffeqarfiini isumassarsiniassapput.

Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliarsuup pilersinneqarsimasup kaammattuu-tini siunnersuutinilu 2011-mi saqqummiuttussaavai, anguniagarlu tassaalluni pitsaanerusumik atugarissaalernerup pilersinneqarnera aamma innuttaasunut inuussutissarsiornermullu aningaasaqarnik-kut atukkat agguarnerilu pitsaanerusut. Tassunga atatillugu qulakkeerneqassaaq akileraarutit/akitsuutit aamma isumaginninnikkut, ineqarnikkut akiliutaasartut siunissami aaqqissu-gaanerisa amerlanerusut isumaqarluartumik sulinissaannut kissaatinut pisariaqartitanullu tapersersu-illuni, aamma nuussinikkut isertitat nammineq sulinikkut isertitaqalersinnaanermut kajumissusee-rutsissanngitsut.

Isumaginninnermut tunngasuni inuinnaat/nammineq kajumissusseqarlutik suleqatigiiffiit aamma pisortani oqartussat akornanni oqaloqatigiinneq aallartinneqarsimavoq, siusinnerusumut naleqqiul-lugu inuinnaat isumaginninnikkut annertunerusumik akisussaalerlutik aamma isumaginninnikkut sammisani suliniutinilu peqataalerlutik.

7.2. Suliatigut suleqatigiinneq.

Isumaginninnikkut tunngasuni anguniakkat ilaatigut isumaginninnikkut tunngasuni nunat avannarli-it ataatsimeersuarnerini isumasioqatigiinnerilu pimoorussilluni peqataasarnikkut siuarsarneqarpoq kiisalu isumaginninnikkut tunngasuni nunat avannarliit suleqatigiiffigisaanni, tassunga ilanngullugu Innarluutillit pillugit naalakkersuinikkut ingerlatsinermi siunnersuisoqatigiit, NSH – innarluutillit

pillugit apeqqutitut nunat avannarliit suleqatigiiffiat aamma nunat avannarliit isumaginninnikkut sillimmasiisarneq pillugu nittartakkamut www.nordsoc.org-imut allattoqarfiusoq. Sammisat ilagivaat Meeqqanik atornerluineq aamma Sumiginnaaneq akiorniarlugit Nunat Avannarliit Peqatigiiffiani, NFBO, ukiumoortumik ataatsimeersuarnermi peqataaneq, tassani Isumaginninnermut Naalackersuisoq Maliina Abelsen 2010-mi saqqummiussaqluni. Kiisalu meeqqanut tunngasuni nunat avannarliit allatigut ataatsimeersuarnerini peqataasoqarlunilu peqataasoqartarumaarpoq.

Isumaginninnikkut ilisimatusarnermut tunngasuni isumaginninnermut naalackersuisoqarfik Nunat Avannarliit Isumaginninnermi Sillimmasiinnermut komitemi peqataavoq, tassani ukiuni kingullerni pingaarnertut suliniut tassaasimalluni isumaginninnikkut sillimmasiineq pillugu nunat avannarliit isumaqatigiissutaasa nutaap kiisalu tassunga atasut allaffissornikkut isumaqatigiissutit piareersarnerqarneri.

Taakku saniatigut ataatsimeersuarnermi isumasioqatigiinnernilu allani peqataasoqartarpoq, Naalackersuisut pingaarnertut suliniuteqarfiinut naleqqiullugu pissutsinut attuumassuteqartunik.

8. Peqqinnissaq pillugu naalackersuinikkut ingerlatsineq

Peqqinnissamut tunngasutigut nunat avannarliit suleqatigiinnerat Ministerrådet for Social og Helsemi, nunat avannarliit suleqatigiiffiini allani kiisalu nunat ataasiakkaat toqqaannarnerusumik suleqatiginerisigut ingerlanneqarpoq.

2010-mi nunat avannarliit suleqatigiinnerini naalackersuinikkut suliatigullu suliniutit nutaat aallartinneqarsimapput. Assersuutigalugu ministerinik tikeraartoqarsimavoq suliatigullu suleqatigiissitani peqataasoqarfiissimalluni. Peqqissutsimut Naalackersuisup taamaaliluni peqqinnissamut tunngasuni nunat avannarliit ukiut siuliini iliuusaannut naleqqiullugu nunat avannarliit suleqatigiinneranni 2010-mi peqataaneq annertusisimavaa.

Naalackersuisut naalackersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissutaanni peqqissutsikkut tunngasut iluanni anguniagaq tassaavoq: ”*inuiaqatigiinni nalinginnasumik inuunerup pitsaassusaata qaffannissaa, inuiaqatigiit inuiattut inerikkiartornerannut peqataasinnaasut tamaasa pisariaqartikkatsigik.*”

Peqqissutsimut Naalackersuisup nunat avannarliit suleqatigiinnerannut iliuusissaa naalackersuisooqatigiit isumaqatigiissutaanni oqaatigineqartoq anguniagaq assigaa. Peqatigisaanik nunat avannarliit sammisaat pingaartinneqarput, una tunngavigalugu peqataaneq tassaassalluni Kalaallit Nunaanni peqqissutsikkut suliniutinut iluaqutaassalluni. Tassa imaappoq suliniutit toqqaannartumik imaluunniit toqqaannangitsumik inuiaqatigiinni kalaallini nalinginnaasumik inuunerup pitsaassusaanut annertunerulersitsisut taamaallaat pingaartinneqarlutik.

8.1. Naalackersuinikkut ingerlatsinermi suleqatigiinneq

Naalackersuinikkut ingerlatsinermi suleqatigiinneq Peqqissutsimut Naalackersuisup aamma nunat avannarliit ministerisa allat akornanni ataatsimiinnerini peqataasarnikkut qaaqquisuusarnikkullu nukittorsarneqassaaq.

Peqqissutsimut Naalackersuisoq, Agathe Fontain Isumaginninnermut Peqqissusermullu Ministerit Aalborgimi 21-22. junimi ataatsimiinnerani peqataavoq, ministerit tassani ilaatigut nappaalanersuarmut upalungaarsimanissaq aamma peqqinnissaqarfiup aaqqissugaanera oqallisigineqarlutik. Ataatsimiinneq Peqqissutsimut Naalackersuisumit annertuumik pingaartinneqarsimavoq siulianilu

sammisat taaneqartut nunat avannarliit suleqatigiinneranni Kalaallit Nunaanut isiginiarneqartuni pingaaruteqartuullutik.

Nunanit assigiinngitsuneersunik ministerinik arlalinnik peqataaffigineqartuni ministerit arlallit ataatsimiinnerini peqataanermut tapitut 2010-mi aamma ministerit ataatsimeeqatigiissimapput, Peqqissutsimut Naalakkersuisup nunani avannarlerni nunami ataatsimi ministeri ataaseq ataatsimeeqatigisimallugu. Peqqissutsimut Naalakkersuisoq 2010-mi Islandimi peqqissutsimut ministeri ministerit marluullutik Kalaallit Nunaanni aamma Islandimi tikeraarneranni ataatsimeeqatigisimavaa. Tassani suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiortoqarpoq, kalaallit nunaanni aamma islandimi peqqinnissaqarfiiit qaninnerulersinneqarlutik. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiis-suteqarnikkut napparsimasunik angallassigasuarnerit, sulisussarsiorneq aamma peqqinnissakkut ilisimatusarneq pillugit suleqatigiinneq annertusineqarsinnaalerluni.

Ministerit ataatsimiinnerini peqataaneq Isumaginninnikkut Peqqinnissamullu Atorfiliit komiteeanni peqataasinnaanerulerneq tapersersorpaa, tassani naatsorsuutigineqarluni 2010-mi Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik ataatsimiinnerni tamani sinniisoqarumaartoq.

8.2. Suliatigut suleqatigiinneq

Nunani avannarlerni ajunaarnersuarni nappaalanernullu upalungaarsimanissamut sulinermi Kalaallit Nunaat malinnaassaaq aamma Nordisk Ministerrådip nunallu avannarliit suleqatigiiffiini allani suleqatigiissitani peqataasarnermigut kinguneqarluartumik tapersersuissalluni.

Nunat avannarliit suleqatigiinneranni aqutsisoqatigiinni suleqatigiissitanilu peqataasoqarneratigut pitsaassutsinik takussutissanillu ineriartortitsilluni sulinermi Kalaallit Nunaat malinnaavoq. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmi pitsaassutsinik ineriartortitsilluni sulinermi atorneqarsinnaasunik nunanit allaneersunik ilisimasat misilittakkallu pissarsiarineqarsinnaallutik.

Telemedicinimut tunngatillugu suleqatigiissitani peqataanermigut Kalaallit Nunaat pitsaassutsip annertusinissaa sunnuteqarluarnissaalu siunertaralugu teknologi ilisimatusarnermik tunngavilimmik aaqqiisarnernik nunani avannarlerni peqqinnissaqarfiiit atuinerannik siuarsaassaaq. Isorliunerusuni issittunilu peqqinnissakkut nakorsaqaarnikkullu sullissineq nunat avannarliit peqqinnissaarfiini ajornartorsiutaavoq annertoq. Tassa telemedicinip atorneqarneratigut unammilligassat tamakku qaangerneqarsinnaammata, telemedicinimik inerisaanermut atorneqarneranullu tunngasut ilisimas-anik avitseqatigiinneq pingaaruteqartorujussuuvoq. Kalaallit Nunaata suleqatigiinnerup taassuma nunat avannarliit akornanni naalakkersuinikkut sulinikkullu nukittorsarneqarnissaa angorusuppaa.

Nalinginnaasumik inuit peqqissusiat pitsaanerulersinniarlugu, Kalaallit Nunaat suleqatigiissitanik, ilaatigut Nordisk Ministerrådimi peqataanermigut, suliniartunut ilaatitaqassaaq.

Nunani avannarlerni issittumilu inuiaat najugaqartut peqqissusiat immikkuullarissaq unamminartorlu pitsaaliunissaq siunertaralugu, ilisimasassanik nalinginnaasunik pitsaaliuinermik tunngasuteqartunik, Kalaallit Nunaat katersueqataavoq.

Taamatuttaaq nalunaarsuutit suliarineqarnerannut Kalaallit Nunaat, nunani avannarlerni databasenut ilanngussueqataavoq. Suliniutit naatsumik imatut eqikkarneqarsinnaapput:

- Peqqissutsimut tunngasuni nunat avannarliit suleqatigiinnerisa nukittunerulernissaanut Kalaallit Nunaat pimoorussisumik peqataavoq.

- Nunani avannarlerni peqqissutsikkut suliniutit inerisaqqinnerisa ingerlatiinnarnissaat siunertaralugu suliaqarfiusuni ilisimasanik misilittakkanillu paarlaasseqatigiittarneq Kalaallit Nunaata tapersersorpaa.
- Inuit peqqissuunerisa, pitsaassutsip, upalungaarsimanerup aamma peqqinnissaqarfimmi qarasaasianik atuinerup iluanni pitsannguinnerup ilapittuutaasni naalackersuinikkut suliaqatigullu sammisanut Kalaallit Nunaat tapersersuisaaq.

9. Naligiissitaaneq pillugu naalackersuinikkut ingerlatsineq.

Nordisk Ministerrådimi sulineq Naligiissitaaneq pillugu Nordisk Ministerrådip iluani ingerlanneqarpoq. Naalackersuisut isumaqarput naligiissitaaneq inuiaqatigiinni suliassaasoq inuillu ataasiakkaat kisimik akisussaaffiginnikkaat. Naligiissitaanermi aamma pineqarpoq innuttaasut tamaasa ataqqinninnermik takutissallugit tamaasalu assigiimmik periarfississallugit, arnaanerat angutaaneralluunniit apeqqutaatinnagu.

9.1 Naalackersuinikkut ingerlatsinermi suleqatigiinneq

2010-mi upernaakkut Naligiissitaaneq pillugu Ministerrådimi suleqatigiinnermi suliniutissat nutaat allallugit suliarineqarput. Kalaallit tungaanniit pingaartumik immikkoortut pingasut Naalackersuisunit suliniutinut ilanngunneqarnissaat kissaatigineqarsimavoq.

Siullermik pineqarpoq meeqqanut tunngasut, arnaammik angutaammik persuttaasernerup pitsaali-orneqarnissaa, suaassutsimut aalajangersimasumut perorsaariaatsit atorunnaarsikkiartornissaat, suaassutsimut aalajangersimasumik ilinniagassanik toqqaasernerit il.il. pingaartinneqassallutik. Aappaatut ilinniagaqarnissamik toqqaanissamut suliffeqarnikkullu inissisimanermut atatillugu angutini pissutsit assut isornartoqarput, tamannalu ilaatigut nunap ilaani inukitsuni suliffeqarnikkut equngasumik angutit arnallu agguarsimanerisigut takuneqarsinnaalluni, kiisalu Naalackersuisut isumaqarput arnanut persuttaasernerup pinngitsoortinnissaanut sulinerup pingaartinneqarnissaa suli pisariaqartuusoq.

10. Pinngortitaq avatangiisillu pillugit naalackersuinikkut ingerlatsineq

10.1 Naalackersuinikkut ingerlatsinermi suleqatigiinneq

Avatangiisimut pinngortitamullu tunngasutigut Naalackersuisut sulinertik pingaartumik naalackersuinikkut ingerlatsinermi oqaloqatigiittarnernut sammitinneqarpoq, tassani Kalaallit Nunaata isumaanik kissaataanillu sulineq Naalackersuisunit sunnerneqarsinnaalluni.

Nunamut Namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Pinngortitaq Avatangiisillu pillugit nersornaasiisarnermut naliliisartuini kalaallit sinniisuannut suliutigut sullissisuuvoq. Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Pinngortitaq Avatangiisillu pillugit nersornaataat nunani avannarlerni naalackersuisunit pilersinneqarnikuuvoq, Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Pinngortitaq Avatangiisillu pillugit nersornaammilu siunertaq tassaalluni Nunani Avannarlerni pinngortitaq avatangiisillu pillugit sulineq pillugu misilittakkat annertusinissaat.

Naliliisartut 2010-mi majimi Københavnimi ataatsimiinneranni Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Pinngortitaq Avatangiisillu pillugit nersornaataannik 2010-mi pissarsisussaq toqqarneqar-

poq. 2010-mi sammisaq tassaasimavoq ”pinngortitamut mianerinnittumik aningaasaatinik aqutsineq”, nersornaaserneqartussallu pingasut toqqarneqarlutik, tassa Ekobanken, Merkur Andelskasse aamma Cultura Sparebank.

Ataatsimiinnermi siuliani taaneqartumi 2011-mut aamma 2012-mut sammisassaq aamma aalajangiiffigineqarpoq. Norgemit siunnersuteqartoqarnera tunngavigalugu 2011-mi sammineqartussaassaq ”Atasinnaasumik takornariaqartitsineq”. Kalaallit Nunaannit siunnersuteqartoqarnera tunngavigalugu 2012-mi sammineqartussatut aalajangiunneqarpoq ”Umassuseqarnikkut assiginnigisitaarnikkut amerlassuseq”.

10.2 Suliatigut suleqatigiinneq

Nunat avannarliit suleqatigiiffiini, Nunat Avannarliit Eqqagassalerisuini (NAG), Imaani Alliar-tortitsivinni Uumasuteqarnermi (AEG) kiisalu Nunami Uumasuteqarnermi (TEG) Naalakker-suisoqarfik sinnisoqarpoq. Nunat avannarliit avatangiisinut ministerisa ataatsimiinnissaat majip qaammataani ingerlanneqartussa unitsinneqarpoq. Tassani ataatsimiinnissaq akерlianik novemberimi Reykjavikimi Nordisk Rådip ataatsimiinneranut atatillugu ingerlanneqassaaq.

- **Nunat Avannarliit Eqqagassalerisui (NAG)**

Avatangiisinut immikkoortortaqarfiup Nunat Avannarliit Eqqagassalerisuini peqataanermigut nunat avannarliit akornanni suliatigut oqallinnerit paasissutissanillu paarlaasseqatigiittarnerit pingaarutillit isiginiarpai. Tamatuma ilaatigut kingunerisaanik sullissisut Nunallu Avannarliit akornanni suliatigut attaveqatigiit pilersinneqarput. Eqqagassalerisut nunani avannarlerni naalagaaffinnit nunanillu namminersortunit tamanit pingaartinneqarput, taakkulu aamma suleqatigiissitami peqataallutik. Eqqagassanut tunngatillugu misilittakkanik paarlaasseqatigiittarneq taamaalillunilu sumiiffinni piginnaasat pitsaanerulersinneri suleqatigiinnermi peqataasunut annertuumik iluaqutaapput.

Avatangiisinut immikkoortortaqarfik Nunat Avannarliit Eqqagassalerisuini pimoorussillu peqataa-nini ingerlatiinnassavaa. Tassunga ilanngullugu Nunat Avannarliit Eqqagassalerisuinut piginnaat-sinerup 2012 ilanngullugu ingerlaannarnissaata sulissutigineqarnera. Maannakkut ilaatigut eqqagas-satigut pitsaaliuineq isiginiarneqarpoq.

- **Imaani alliar-tortitsivinni uumasuteqarneq (AEG)**

AEG-mi peqataasoqarneratigut nunat avannarliit akornanni suliatigut oqallinnerit paasissutissanillu paarlaasseqatigiittarnerit pingaarutillit isiginiarneqarput. Pingaartumik AEG-p iluani misilittakkati-gut paarlaasseqatigiittarnerit suliatigut attaveqarfiit Kalaallit Nunaannut iluaqutaapput. AEG-mi sulineq Savalimmiunik aamma Islandimik ataatsimoortumik toqqammaveqalernermik pilersitseqa-taavoq, tassani Kalaallit Nunaanni ajornartorsiutaasartut assigi arlalissuit misigineqartarlutik. Ka-laallit Nunaat assigalugu Savalimmiut aamma Islandi nunaapput/namminersortuupput annikitsut, annerusumik imaani isumalluutinik inuussteqartut.

Immikkoortut isiginiarneqartut ilaat AEG-mi sulissutigineqartoq tassaavoq pingaarnertigut imaanut tunngasunik pilersaarusiorneq. Sulinermi tassani peqataaneq Kalaallit Nunaannut annertuumik pin-gaaruteqarpoq tamannalu aqutugalugu immikkoortup iluani suliatigut immikkut ilisimasaqarneq anguneqarluni. Pilersaarusiornek anguniagaq tassaavoq tamakkiisumik isiginninneq aallaavigalu-gu imaanut tunngasunik atasinnaasumik nakkutigineqalernissaat.

Kiisalu Nunamut Namminermt, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq junip qaamma-taani Ilulissani Issittumi Avatangiisinut ministerit ataatsimiinneranni qaaqquusiisoqataavoq. Sam-misaq tassaavoq issittumi imaani avatangiisit. Ataatsimiinnermiit siunnissatut nalunaarutit arlallit saqqummerput, malitseqartitsinerlu nunat avannarliit saniatigut Kalaallit Nunaata Issittumi Siunner-suisoqatigiivini peqataaneratigut ingerlassaaq.

- **Nunani Uumassuteqarneq (TEG)**

Kalaallit Nunaat suleqatigiissitaq TEG aqutigalugu nunat tamalaat uumasut assigiinngisitaartuune-rat pillugu ukiorititaata 2010-p pingartinneqarneranik isiginnissimavoq, tassani suliniutinut immi-kkoortumik taassuminnga isiginnitsilersumik tapiisoqartarsimalluni. Tassani ilaatigut pineqarpoq Uumassuseqarnikkut assigiinngisitaarnikkut amerlassuseqarneq pillugu Isumaqatigiissutip atuler-sinnera.

- **Suliniutit avatangiisinut attuumassuteqartut.**

Nunat avannarliit suleqatigiissitaani sulinerup saniatigut suliniutit uku marluk erseqqissaatigineqas-sapput:

- Nakorsaatit sinnikui inuttullu paarinermi tunisassiat Savalimmiuni, Islandimi aamma Ka-laallit Nunaanni avatangiisimut toqunartullit:

Suliniutip siunertaa tassaavoq Savalimmiuni, Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni imaani allanut naleqqiullugu amerlasuunik inoqarfiusuni imaluunniit napparsimaveqarfinni nakorsaatik sinnikui-nik aamma inuttut paarinermi tunisassianeersunik akuutissanik imaaniittoqarneranik paasiniaaneq. Siunertaq tassaavoq nakorsaatit sinnikuinik aamma inuttut paarinermi tunisassianeersunik akuutis-sanik imaaniittoqarnera pillugu paasissutissanik pissarsiniarneq, taamaalillluni erngup iginneqartup salinneqarnissaanut imaluunniit immikkoortumi malittarisassaliortoqarnissaanut pisariaqartit-sisoqarnersoq erseqqissarneqarluni. Suliniut Savalimmiuni, Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni in-gerlanneqarpoq.

- Peqqinnissakkut avatangiisimullu ulorianartunik akuutissanik uumassusilinnik peqartoqar-neranik misissuineq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerat.

Avatangiisimi peqqinnissakkut avatangiisimullu ulorianartunik akuutissanik uumassusilinnik peqar-toqarneranik misissuineq pillugu Danmarkip, Finlandip, Sverigep, Norgep, Islandip aamma Sava-limmiut akornanni suleqatigiinneq. 2009-mi aamma 2010-mi isiginiarneqartoq tassaasimavoq bro-mimik akullit innermik qatserutit. Kalaallit Nunaat 2011-mi aningaasanik qinnuteqaateqarpoq, tas-sani isiginiarneqarlutik aqilisitsisartut aamma tungusunnissaatit. Tassani pineqarput avatangiisimik ulorianartuusinnaasuni toqqarneqartuni marluusuni, aqilisitsisartunik tungusunnissaatinillu atuineq pillugu atuakkanik misissuineq kiisalu avatangiisimut taakku ulorianaateqarsinnaaneri, arortin-neqarsinnaaneri, nerisareqatigiinnerni katersuussinnaaneri toqunartoqassusiilu pillugit paasissutissa-nik naliliineq tunngavigalugu. Akuutissat taakku marluk avatangiisimi misissorneqarnissaannut aningaasanik aamma qinnuteqartoqarpoq.

11. Aalisarneq piniarnerlu pillugit politikki

Nunat avannarliit suleqatigiinnerat Aalisarnej, Nunalerineq, Inuussutissalerineq Orpippassuaqarnerlu pillugu Ministerrådimi ingerlanneqarpoq. Naalakkersuisut suliniutaat pingaartumik aalisarnej pillugu naalakkersuinikkut ingerlatsinerneq tunngatillugu suleqatigiinnermut sammitinneqarsimavoq, immikkoortumi Kalaallit Nunaata soqutigisai isumaasalu ersersinneqarnissaat pingaartinneqarsimalluni. Naalakkersuisunit aamma imaani uumasunik nakkutilliinermut tunngatillugu sianiginnineq oqaloqatigiinnerullu pilersinneqarnissaa pingaartinneqarsimavoq.

Aalisarnikkut suleqatigiinnermut Savalimmiut 2010-mi siulittaasuupput, Naalakkersuisullu kissaatigisimallugu aalisarnej pillugu suleqatigiinnermi pimoorussisumik peqataasoqassasoq immikkoortumilu savalimmiut suliniutaat tapersersorneqassasut.

Nunat avannarliit aalisarnikkut suleqatigiilluni sulinerneq ataatsimeersuarneq ”Imaani uumasqarnermik nakkutilliineq – Atasinnaasumik nakkutilliineq qanoq nassuiarneqassava?” maj 2010-mi ingerlanneqartoq Kalaallit Nunaanni pilersaaruserneqarpoq. Ataatsimeersuarnermi siunertaq tassaa-simavoq imaani uumasqarnermik nakkutilliinermut tunngaviit oqallisigineqarnissaat pingaartumik imaani miluumasunik aalisakkanillu annertunerusumik atasinnaasumik nakkutilliineq. Peqataaniarlutik nalunaaruteqartut ikippallaarneri qularnanngitsumillu piffissami tassani allami ataatsimeersuarartoqarnera pissutigalugu ataatsimeersuarneq unitsinneqarpoq. Piaarnerpaamik aalajangiiffineqassaaq 2011-mi upernaakkut ataatsimeersuarterisisoqassanersoq, taamaattoqassappallu Finlandip siulittaasuunera suleqatigalugu taanna aqqissuunneqassalluni.

Aalisarnermut tunngasuni Kalaallit Nunaat atorfilittat komiteeanni EK-FJLS-imi kiisalu suleqatigiissitami (AG-Fisk) sinnisoqarpoq, ataatsimiittarnenilu pimoorussilluta peqataasarsimalluta. Ministerit ataatsimiinnissaat, aallaqqaammut junip qaammatanni pilersaarutaasimasooq, 2010-p naanerani ingerlanneqassaaq, Naalakkersuisullu ataatsimiinnermi peqataanissartik pilersaarutigalugu.

11.1. Naalakkersuinikkut ingerlatsinerneq suleqatigiinneq

- Aalisarnermik nakkutilleeriaatsit pillugit Islandimi Nunat Killiit Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimeersuarneranni kiisalu pisinnaatitaaffeqarnej tunngavigalugu aalisarnerup inuiaqatigiinnut iluaqutaanera pillugu Savalimmiuni isumasioqatigiinnermi peqataanikkut Naalakkersuisut nunat killiit avannarliit suleqatigiinnerat nukittorsarpaat. Tassani Nunat Killiit Avannarlerni aalisarnermik nakkutilliineq immikkoortumilu misilittakkanik paarlaaseqatigiittarneq isiginiarneqarput.
- Savalimmiuni aalisarnikkut suleqatigiittut ataatsimeersuarneq ”Seas the Future” oktober 2010-mi aqqissuuppaat. Savalimmiut suliniutit Naalakkersuisunit tapersersorneqarpoq ataatsimeersuarnermilu peqataanissaaq pilersaarutigalugu.

11.2. Suliatigut suleqatigiinneq

- Imaanut tunngasutigut nutaaliarluni suliniuteqarnej pillugu oqallinnerni Kalaallit Nunaat malinnaavoq.
- Inuiaqatigiit sineriallit ineriartornerat pillugu nunat avannarliit EU-mik suleqatigiinnissaat pillugu siunnersuut Kalaallit Nunaannit tapersersorneqarpoq.